

POSTANOWIENIE

30 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 30 stycznia 2025 r. w Warszawie
zażalenia A. B.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Siedlcach

z 30 lipca 2024 r., V Ca 245/24,

w sprawie z wniosku A. B.

z udziałem T. B., T1. B1., E. B. i K. B.

o zasiedzenie nieruchomości,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 30 lipca 2024 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w Łukowie z 29 grudnia 2023 r. i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd drugiej instancji uznał, że w sprawie zachodzą podstawy do uchylenia zaskarżonego postanowienia ze względu na nierozpoznanie istoty sprawy oraz na konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Wskazując na naruszenie art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy podniósł, że z uzasadnienia postanowienia nie można pozyskać motywów, z powodu których stwierdzono zasiedzenie nieruchomości i które wyjaśniałyby przyjętą przez Sąd pierwszej instancji datę zasiedzenia. Sąd

Rejonowy przedwcześnie przyjął za przedmiot zasiedzenia obecnie widoczny na gruncie przejazd, mający swój wyraz w podziale działek dokonany przez biegłego z zakresu geodezji. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dał jednoznacznych podstaw, aby poczynić takie ustalenia.

Wnioskodawca A. B. zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego w całości wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji. W zażaleniu zarzucił naruszenie art. 386 § 1, 4 i 6 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez uchylenie orzeczenia Sądu pierwszej instancji mimo istnienia podstaw do wydania merytorycznego rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego pojęcie „istoty sprawy” odnosi się do aspektu materialnego sprawy, a nierozpoznanie istoty zachodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (zob. np.: postanowienia SN: z 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12; z 26 listopada 2012 r., I CZ 147/12; z 16 listopada 2012 r., III CZ 83/12; z 6 lutego 2018 r., IV CZ 1/18, i z 30 września 2020 r., IV CZ 53/20).

O sytuacji takiej można mówić, jeżeli sąd rozstrzygnął o żądaniu powoda na innej podstawie faktycznej i prawnej niż zgłoszona w pozwie, nie rozważył wszystkich zarzutów pozwanego dotyczących kwestii faktycznych czy prawnych rzutujących na zasadność roszczenia będącego przedmiotem sprawy. Innymi słowy, nierozpoznanie istoty sprawy polega na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania pozwu, tj. niewyjaśnieniu i pozostawieniu poza oceną okoliczności faktycznych, stanowiących przesłanki zastosowania normy prawa materialnego, będących podstawą roszczenia (zob. postanowienie SN z 11 marca 2020 r., II CZ 6/20).

Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi również w sytuacji, w której sąd pierwszej instancji dokonał oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną i w związku z tym w sprawie zachodzi potrzeba

poczynienia po raz pierwszy niezbędnych ustaleń faktycznych. Ma to miejsce między innymi wtedy, gdy sąd odmówił dalszego prowadzenia sprawy, przyjmując brak legitymacji procesowej stron, skuteczność twierdzenia lub zarzutu wygaśnięcia bądź umorzenia zobowiązania, upływ terminów zawitych, terminu przedawnienia, przedwczesność powództwa czy też nie rozpoznał żądań w aspekcie wszystkich twierdzeń powoda lub zarzutów pozwanego, bezpodstawnie przyjmując, że nie zostały one zgłoszone lub zostały zgłoszone, ale są objęte prekluzją procesową (zob. postanowienie SN z 20 grudnia 2022 r., III CZ 242/22).

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości zachodzi wtedy, gdy sąd pierwszej instancji nie przeprowadził w ogóle żadnego postępowania dowodowego albo przeprowadził dowody wyłącznie na okoliczności nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy, względnie gdy uchybienia formalne sądu pierwszej instancji powodują potrzebę powtórzenia przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego w całości (zob. postanowienie SN z 5 marca 2019 r., II CZ 114/18).

Odnosząc się do zaprezentowanej wykładni art. 386 § 4 k.p.c. należy przyjąć, że w badanej sprawie nie było podstaw, które usprawiedliwiałyby wydanie przez Sąd Okręgowy orzeczenia kasatoryjnego.

Sąd Rejonowy ustalił, że wnioskodawca korzysta z pasa gruntu objętego wnioskiem kilkaset razy rocznie przejeżdżając maszynami rolniczymi. Objął go w posiadanie w lipcu 1998 r. Ojciec wnioskodawcy posiadał nieruchomość od lat siedemdziesiątych XX wieku, natomiast przed nim nieruchomość posiadał dziadek wnioskodawcy. Poprzednicy wnioskodawcy weszli w posiadanie ww. nieruchomości około 1912 r. i z tą datą rozpoczął się bieg terminu zasiedzenia. Wobec tego, w ocenie Sądu Rejonowego, przy uwzględnieniu treści art. 172 § 1 i 2 k.c., zostały spełnione konieczne przesłanki do stwierdzenia zasiedzenia, gdyż posiadanie przedmiotowej nieruchomości przez wnioskodawcę miało charakter samoistny i upłynął prawem wymagany 30 letni termin.

Zaznaczając, że w postępowaniu wywołanym wniesieniem zażalenia na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. przedmiotem oceny Sądu Najwyższego nie są kwestie dotyczące oceny zasadności roszczenia (wniosku) nie można zatem

zaakceptować stanowiska Sądu Okręgowego, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

Odnosząc się do ustaleń poczynionych przez Sąd Rejonowy nie ma także podstaw do przyjęcia, że w sprawie zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Wydania orzeczenia kasatoryjnego nie uzasadnia potrzeba nawet znacznego uzupełnienia postępowania dowodowego. Według przyjętego w kodeksie postępowania cywilnego modelu apelacji pełnej postępowanie przed sądem drugiej instancji ma charakter merytoryczny i jest kontynuacją postępowania pierwszoinstancyjnego - art. 382 k.p.c. (zob. uzasadnienie uchwały 7 sędziów SN z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 r., Nr 6, poz. 55).

Nic nie stoi zatem na przeszkodzie, aby postępowanie to objęło również wzbogacenie istniejącego materiału dowodowego o zdjęcia lotnicze wykorzystane przy sporządzaniu opinii biegłego W. P. czy przeprowadzenie innych dowodów – np. z opinii biegłego z zakresu fotogrametrii, które zdaniem Sądu Okręgowego będą niezbędne dla prawidłowego rozpoznania sprawy.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok. Nie rozstrzygał przy tym o kosztach postępowania zażaleniowego, skoro obowiązek rozstrzygania przez sąd właściwy przy ponownym rozpoznaniu sprawy o kosztach postępowania zażaleniowego toczącego się przed Sądem Najwyższym wynika wprost z ustawy (zob. postanowienie SN z 8 listopada 2019 r., V CZ 50/19, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 18).

Maciej Kowalski

(a.z.)

[a.ł]

